

Analiza tema pripovjednih uzorka djece osnovnoškolske dobi

Galović, Anamarija

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Education and Rehabilitation Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:944680>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-10**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Education and Rehabilitation Sciences - Digital Repository](#)

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Diplomski rad

Analiza tema pripovjednih uzoraka djece osnovnoškolske dobi

Anamarija Galović

Zagreb, rujan 2020.

Sveučilište u Zagrebu
Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet

Diplomski rad

Analiza tema pripovjednih uzoraka djece osnovnoškolske dobi

Anamarija Galović

izv.prof.dr.sc. Jelena Kuvač Kraljević

Zagreb, rujan 2020.

Izjava o autorstvu rada

Potvrđujem da sam osobno napisala rad *Analiza tema pripovjednih uzoraka djece osnovnoškolske dobi* i da sam njegova autorica.

Svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima jasno su označeni kao takvi te su adekvatno navedeni u popisu literature.

Ime i prezime: Anamarija Galović

Mjesto i datum: Zagreb, rujan 2020.

Zahvale

Zahvaljujem svojoj mentorici, izv.prof.dr.sc. Jeleni Kuvač Kraljević, na iznimnoj pomoći, pruženim savjetima i razumijevanju u nastanku ovog diplomskog rada. Dali ste mi priliku da isprobam nešto novo i u tome me uspješno vodili.

Zahvaljujem svoj djeci i njihovim roditeljima što su pristali sudjelovati u projektu u okviru kojeg je ovaj diplomski rad nastao. Hvala Vam i na svakoj ispričanoj priči, svakom osmijehu, svakoj ponuđenoj čokoladi i svakoj čašici razgovora!

Veliko hvala mojim roditeljima i sestri, kojima i posvećujem svoj diplomski rad, na pružanju iznimne podrške, radovanju zbog dobrih postignuća, slušanju mojih problema i razumijevanju tijekom mog studija. Veliko hvala što ste bili uz mene i sve mi omogućili, bez vas ovo sve ne bi bilo moguće.

Zahvaljujem i ostatku moje obitelji i svima onima koji su uvijek pitali „A kako ti je na faksu?“ i uputili mi svaku lijepu riječ.

Zahvaljujem svim svojim prijateljima iz fakulteta, studentskog doma, osnovne i srednje škole na predivno provedenih pet godina studija. Naša druženja će mi ostati zauvijek u lijepome sjećanju.

Na kraju, zahvaljujem dragome Bogu kome su moje molitve bile usmjerene i u kome sam pronalazila potrebnu snagu.

Nadam se da sam vas sve učinila ponosnima!

Analiza tema pripovjednih uzoraka djece osnovnoškolske dobi

Anamarija Galović

izv.prof.dr.sc. Jelena Kuvač Kraljević

Logopedija

SAŽETAK

Pripovijedanje osobnih priča predstavlja važan aspekt dječjega razvoja u kojem dijete objedinjava sva svoja usvojena znanja iz različitih sfera. Navedeno govori u prilog potrebi za detaljnim opisivanjem razvoja i obilježja pripovijedanja djece urednog razvoja, i to na svim razinama. Vještina pripovijedanja djece urednog razvoja tema je mnogih istraživanja, no mali broj njih usmjerio se na analizu tema njihovih priča. Stoga je cilj ovog rada odrediti o kojim temama djeca osnovnoškolske dobi pripovijedaju na temelju niza postavljenih pitanja te u kojim slučajevima je potrebno dati verbalne poticaje. Uzorak istraživanja činilo je 20 djece (10 dječaka i 10 djevojčica) urednog razvoja i kronološke dobi od 7;00 do 10;11 godina. Njihovi pripovjedni uzorci prikupljeni su pomoću posebno osmišljenog protokola za elicitanje koji je uključivao davanje minimalnih verbalnih inputa u obliku pitanja i davanje setova verbalnih poticaja. Provedena analiza tema bila je kvalitativna te usmjerena na definiranje i kategoriziranje tema pripovjednih uzoraka i opisivanje težine pripovijedanja ovisno o emocionalnoj označenosti pitanja. Analiza je pokazala da su djeca najčešće pripovijedala o temama iz kategorije Škola, a najrjeđe o temama iz kategorije Vrtić, dok je konkretno tema uspjeha na natjecanju (unutar kategorije Sport/natjecanja/manifestacije) tema o kojoj su najčešće pripovijedali. Također, s obzirom na postavljena pitanja i njihovu emocionalnu označenost, djeca su češće pripovijedala o pozitivnim iskustvima nego o onim negativnim, iako je na temelju analize setova verbalnih poticaja utvrđeno da im je priče o pozitivnim iskustvima bilo teže pripovijedati. Tako je djeci najteže bilo pripovijedati priče kao odgovor na prvo i četvrto pitanje, a najlakše priče kao odgovor na drugo, treće i peto pitanje. Također, najteže im je bilo pripovijedati priče na teme iz kategorije Važni životni događaji, a najlakše na teme iz kategorije Prijatelji. Rezultati ovog istraživanja pridonose boljem razumijevanju pripovjednih vještina djece urednog razvoja osnovnoškolske dobi (s naglaskom na tematska obilježja njihovih osobnih priča) te biti dobar temelj za provođenje daljnjih istraživanja na ovome području.

Ključne riječi: pripovijedanje, teme osobnih priča, emocionalna označenost pitanja, verbalni poticaji

Thematic analysis of narrative samples of elementary school children

Anamarija Galović

izv.prof.dr.sc. Jelena Kuvač Kraljević

Speech and Language Pathology

ABSTRACT

Personal narratives narration is an important aspect of children's development in which the child consolidates all his acquired knowledges from various spheres. This speaks in favor of the need for a detailed description of development and characteristics of narration of normally developing children, at all levels. Narration of normally developing children is subject of many research, but a small number of them was focused on thematic analysis of their stories. Therefore, the goal of this thesis is to determine themes of children's personal narratives based on a series of questions asked and in which cases verbal stimuli are needed. The research sample included 20 normally developing children (10 boys and 10 girls) aged from 7;00 to 10;11 years. Their narrative samples were collected by specially designed elicitation protocol which included giving minimal verbal inputs in form of questions and giving verbal stimuli sets. Conducted thematic analysis was qualitative and focused on defining and categorizing narrative samples themes and describing narration heaviness depending on emotional marking of questions. The analysis showed that children have most frequently narrated about themes from category School and rarest about themes from category Kindergarten, while specifically theme competition success (from category Sport/competitions/events) was the most frequently narrated theme. Also, considering asked questions and their emotional marking, children have more frequently narrated about positive experiences than about the negative ones, although the verbal stimuli set analysis showed that stories about positive experiences were for children more difficult to narrate. So the hardest for children was to narrate stories as a response to first and fourth questions and the easiest was to narrate stories as a response to second, third and fifth question. Also, the hardest for children was to narrate stories about themes from category Important life happenings and the easiest was to narrate stories about themes from category Friends. The results of this research contribute to better understanding of narrative skills of normally developing elementary school children (with emphasis on thematic features of their personal narratives) and are a good foundation for conducting further research in this domain.

Keywords: storytelling, personal narratives themes, emotional marking of questions, verbal stimuli

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1. SLOŽENOST PRIPOVIJEDANJA	1
1.2. VRSTE PRIPOVJEDNIH DISKURSA	2
1.3. METODOLOGIJA PRIKUPLJANJA PRIPOVJEDNIH UZORAKA	3
1.4. ANALIZA PRIPOVJEDNIH UZORAKA.....	4
1.4.1. MIKROSTRUKTURA	5
1.4.2. MAKROSTRUKTURA.....	5
1.5. TEME DJEČJIH PRIPOVJEDNIH DISKURSA	6
1.5.1. ISTRAŽIVANJA TEMA DJEČJIH PRIPOVIJEDNIH DISKURSA.....	8
2. CILJ I PROBLEMI ISTRAŽIVANJA	11
3. METODE ISTRAŽIVANJA	12
3.1. ISPITANICI.....	12
3.2. ISTRAŽIVAČKI MATERIJAL	12
3.3. NAČIN PROVEDBE ISTRAŽIVANJA	13
3.4. OBRADA PODATAKA	15
4. REZULTATI I RASPRAVA	16
4.1. OPIS TEMA	16
4.1.1. DEFINIRANJE I KATEGORIZIRANJE TEMA	16
4.1.2. BROJ TEMA.....	18
4.2. PRIKAZ TEMA PREMA PITANJIMA	19
4.2.1. RASPODJELA TEMA PREMA PITANJIMA.....	19
4.2.2. BROJ PRIČA PO PITANJIMA	22
4.3. PRUŽANJE SETOVA VERBALNIH POTICAJA.....	24
4.3.1. PRUŽANJE SETOVA VERBALNIH POTICAJA PO PITANJIMA	24
4.3.2. PRUŽANJE SETOVA VERBALNIH POTICAJA PO KATEGORIJAMA TEMA	26
5. OGRANIČENJA I SMJERNICE ZA DALJNJA ISTRAŽIVANJA	28
6. ZAKLJUČAK	29
7. LITERATURA	31

POPIS TABLICA I GRAFIKONA

Tablica 1. Popis pitanja i četvrtog seta verbalnih poticaja za svako pitanje

Tablica 2. Definirane i kategorizirane teme priča

Tablica 3. Raspodjela tema priča prema pitanjima

Grafikon 1. Broj tema priča po kategoriji tema i broj tema priča na postavljena pitanja

Grafikon 2. Broj priča iz pojedine kategorije tema kao odgovori na pojedina pitanja

Grafikon 3. Učestalost pružanja pojedinih setova verbalnih poticaja za pojedina pitanja

Grafikon 4. Učestalost pružanja setova verbalnih poticaja po kategorijama tema

1. UVOD

1.1. SLOŽENOST PRIPOVIJEDANJA

Pripovijedanje ili naracija predstavlja složenu vještinu iznošenja slijeda događaja usmenim ili pismenim putem u okviru određene teme. Kao primarno jezična vještina pripovijedanje je najviše vezano uz područje pragmatike, ili točnije diskursa, no u njemu se svakako integriraju i reflektiraju i sve ostale jezične sastavnice (fonologija, morfologija, sintaksa, semantika). Kako pragmatika opisuje uporabu jezika u kontekstu, pripovijedanje se u širem smislu može gledati i kao komunikacijsko sredstvo koje se koristi za iznošenje ne samo slijeda događaja, nego i informacija, znanja, emocija, stavova i vjerovanja (Gorman i sur., 2011). Iz tog razloga pripovijedanje se smatra valjanim alatom za procjenu komunikacijske kompetencije (Botting, 2002). Isto tako, pripovijedanje je vještina važna i s kulturološkog, sociokognitivnog, emocionalnog i obrazovnog gledišta. Tako ono omogućuje prenošenje i održavanje kulturoloških ideja i načela s jednog naraštaja na drugi (Melzi i sur., 2013), podizanje kvalitete socijalnih interakcija (naročito interakcija roditelj-dijete) (Gorman i sur., 2011), razvoj svijesti o sebi (Uccelli i sur., 2006), regulaciju emocija i ponašanja (Oppenheim i sur., 1997) i bolje obrazovne ishode (Kao, 2015, Botting, 2002). Pripovijedanje se posebno dovodi u vezu s pismenošću i akademskim uspjehom (Botting, 2002, To i sur., 2010, Gagarina, i sur., 2012, Melzi i sur., 2013, Kao, 2015). Naime, diskurs općenito, pa tako i pripovijedanje, glavni je jezični medij kroz koji se prenose, usvajaju i vrednuju akademska znanja (Gagarina i sur., 2012), a i pripovjedne sposobnosti u predškolskoj dobi pretkazatelji su razvoja i jezičnih vještina (To i sur., 2010) i vještina pismenosti u školskoj dobi (McCabe i Rollins, 1994).

S obzirom na opisanu složenost vještine pripovijedanja, njezin je razvoj također složen i dugotrajan tijekom kojeg djeca moraju ovladati brojnim komponentama pripovijedanja poput označavanja likova, mjesta i vremena radnje, prepoznavanja unutarnjih stanja likova i slično, kako bi se stvorila jedna koherentna i kohezivna priča.

Sve navedeno govori u prilog multidimenzionalnoj prirodi pripovijedanja (Mäkinen i sur., 2013) koja tako daje dobar uvid u djetetov sveukupni razvoj i djetetovo viđenje svijeta oko sebe (Lee i sur., 2015). Stoga je pripovijedanje odličan alat kojeg različite struke (poput logopedije, lingvistike, psihologije, sociologije, psiholingvistike) mogu iskoristiti za procjenu širokog spektra djetetovih mogućnosti i njegove osobnosti, ali i za znanstvena istraživanja kojima bi se dobili odgovori o raznim pitanjima o dječjem razvoju (To i sur., 2010). U kontekstu same

logopedije pripovijedanjem se tijekom procjene mogu dobiti vrijedni podaci o djetetovom trenutnom komunikacijskom, jezičnom i govornom statusu, dok se u terapiji pripovijedanje koristi za poticanje i praćenje napretka u istih tih vještina. Također, i u istraživačkim aktivnostima unutar logopedije pripovijedanje je često odabrana metoda ispitivanja.

1.2. VRSTE PRIPOVJEDNIH DISKURSA

Djeca urednog razvoja od najranije su dobi usmjerena na svoju komunikacijsku okolinu i rado se uključuju u zajedničke aktivnosti s drugim osobama. U tim aktivnostima izložena su različitim jezičnim oblicima i govornim varijacijama iz kojih izdvajaju pravilnosti koje i sami primjenjuju. Između ostalog, na taj način djeca uče i kako pripovijedati. Dva osnovna oblika pripovjednih diskursa (priča) kojima su djeca izložena i koje onda i sami aktivno produciraju su osobne i fikcionalne (izmišljene) priče. Osobne priče oblik su pripovjednog diskursa u kojima govornik govori o nekom stvarnom i osobnom događaju iz prošlosti (Westby i Culatta, 2016), dok su fikcionalne priče oblik pripovjednog diskursa u kojima govornik govori o izmišljenom događaju ili izmišljenim likovima (Mills i sur., 2012). Kako djeca od svoje rane dobi putem interakcije više slušaju i izvještavaju o vlastitim proživljenim događajima nego o izmišljenima (McCabe i sur., 2008), logično je da su osobne priče onaj oblik pripovjednog diskursa koji djeca najranije usvajaju i kojeg najčešće proizvode tijekom vrtićke, predškolske i rane školske dobi (McCabe i Rollins, 1994). Kasnije počinju prevladavati i biti kvalitetnije fikcionalne priče (Allen i sur., 1994). Ova dva oblika pripovjednog diskursa dijele neka važna obilježja, a to su: usmjerenost na glavne likove i radnje u koje su oni uključeni, iznošenje važnih detalja poput obilježja likova ili događaja, uporaba širokog raspona strategija za povezivanje događaja međusobno i s njihovim posljedicama te iznošenje vlastite perspektive o ispričanom (Uccelli i sur., 2006). S druge strane, ono što najviše razlikuje osobne i fikcionalne priče su tematika (stvarni nasuprot izmišljenim događajima), oslanjanje na autobiografsko pamćenje (Westby i Culatta, 2016) u osobnim pričama te promjene u perspektivi (i kod osobnih i kod fikcionalnih priča postoji prostorni i vremenski pomak u perspektivi, no kod fikcionalnih priča dodatno postoji i pomak u perspektivi likova (Aksu-Koç i Aktan-Erciyes, 2018)).

Sposobnosti formiranja dobrih osobnih i fikcionalnih priča variraju ovisno o kronološkoj dobi, jezičnim sposobnostima, kulturalnom utjecaju (Mills i sur., 2012) i kvaliteti i kvantiteti interakcija između djeteta i roditelja ((Westby i Culatta, 2016). Što se kronološke dobi tiče, s njezinim porastom djeca uvode sve više elemenata koje i sve bolje međusobno povezuju.

Doprinos jezičnih sposobnosti proučavali su Allen i sur. (1994) u svome istraživanju koje je uključivalo 36 djece visokih i niskih jezičnih sposobnosti i kronološke dobi od 4 do 8 godina. Od svakog ispitanika prikupljeno je ukupno 6 uzoraka (3 uzorka osobnih priča i 3 uzorka fikcionalnih priča) koji su analizirani prema mjerama duljine komunikacijske jedinice, ukupnom broju strukturnih elemenata i strukture cijele priče. Rezultati su pokazali da su ispitanici visokih jezičnih sposobnosti bili općenito bolji u pripovijedanju nego ispitanici niskih jezičnih sposobnosti te da su ispitanici visokih jezičnih sposobnosti bili bolji u fikcionalnim pričama, a ispitanici niskih jezičnih sposobnosti u osobnim pričama. Stoga su Allen i sur. zaključili da postoji značajan utjecaj jezičnih sposobnosti (naročito sintaktičkih) na osobne i fikcionalne priče te da vjerojatno postoje i određene razlike u razvoju osobnih i fikcionalnih priča. Nadalje, značajan je i utjecaj kulture na osobne i fikcionalne priče koja može određivati koliko i kako su djeca izložena određenoj vrsti priče (Mills i sur., 2012), dok kvaliteta i kvantiteta interakcija između djeteta i roditelja više određuju kvalitetu priča: naime, ako roditelji daju djetetu puno razrađenih informacija i potiču dijete da se aktivno uključi u aktivnost, pružaju mu dobar okvir za razumijevanje i stvaranje dobrih priča (Uccelli i sur., 2006), naročito onih osobnih, s obzirom na to da se na ovaj način dosta pogoduje razvoju autobiografskog pamćenja (Westby i Culatta, 2016).

1.3. METODOLOGIJA PRIKUPLJANJA PRIPOVJEDNIH UZORAKA

Kao što je već spomenuto, pripovijedanje se u širokoj mjeri može koristiti u različitim strukama, a pripovjedni uzorci mogu se dobiti na temelju spontane proizvodnje, pripovijedanja ili prepričavanja. Prikupljanje pripovjednih uzoraka na temelju spontane proizvodnje moguće je već i unutar spontane, neformalne konverzacije (Aksu-Koç i Aktan-Erciyes, 2018) što je i najjednostavnije, dok je prikupljanje na temelju pripovijedanja ili prepričavanja složenije. Također, prikupljanjem na temelju spontane proizvodnje niža je razina kontrole dobivanja željenog pripovjednog uzorka, odnosno osoba koja prikuplja pripovjedni uzorak ne može puno utjecati na dobivanje pripovjednog uzorka prema zadanim kriterijima. Pripovijedanje zahtijeva samostalno stvaranje pripovjednog uzorka bez danog modela, dok kod prepričavanja dijete oblikuje pripovjedni uzorak nakon danog modela jasno strukturirane inačice. Pripovijedanje je zbog potrebe za samostalnim generiranjem priče teže za dijete od prepričavanja, no ono ujedno dozvoljava i više slobode u formiranju priče zbog čega se smatra da daje bolje informacije o rječniku i pripovjednim sposobnostima općenito.

Osim načina dobivanja pripovjednog uzorka, potrebno je pobliže odrediti koja metoda elicitanije će se koristiti, odnosno kako će se potaknuti dijete da ispriča priču. Metode elicitanije koje se mogu koristiti su minimalni verbalni input (poput definiranja teme), prepričavanje nakon slušanja modela priče, vizualni poticaji (poput jedne slike, serija slika, slikovnice ili neverbalnog video materijala) i kombinacija navedenih metoda. Pri odabiru najpogodnije metode elicitanije potrebno je uzeti u obzir djetetovu dob, poznavanje konteksta priče, karakteristike materijala za elicitaniju, krajnji predmet procjene (Aksu-Koç i Aktan-Erciyes, 2018) i kognitivnu zahtjevnost metoda elicitanije po čemu se međusobno razlikuju i zbog čega može doći do varijacija u jezičnoj izvedbi pojedinog djeteta (McCabe i sur., 2008). Navedeni utjecaj metoda elicitanije (ali i načina dobivanja pripovjednog uzorka) na jezičnu izvedbu djeteta dokazali su Kapantzoglou i sur. (2017) u svom istraživanju koje je uključivalo 20 djece urednog razvoja i 20 djece s razvojnim jezičnim poremećajem, i to u mjerama rječničke raznolikosti, gramatičnosti, prosječne duljine iskaza i sintaktičke složenosti. U istraživanju su se priče prikupljale pripovijedanjem i prepričavanjem, a metode elicitanije su bile dvije slikovnice. Rezultati su pokazali da je metoda elicitanije utjecala na sve ispitivane jezične mjere osim gramatičnosti, ali i da se pripovijedanje i prepričavanje mogu koristiti u svrhu otkrivanja jezičnih teškoća na temelju analize rječničke raznolikosti i gramatičnosti u slučaju prepričavanja te gramatičnosti i sintaktičke složenosti u slučaju pripovijedanja. I Gutiérrez-Clellen (1998) je slično dokazala za prepričavanje na temelju video materijala (konkretno, da video materijal utječe na prosječnu duljinu iskaza i sintaktičku složenost), s tom razlikom da je istraživanje uključivalo dvojezičnu djecu prosječnog akademskog uspjeha i dvojezičnu djecu lošijeg akademskog uspjeha. Svakako, na temelju rezultata ovih istraživanja može se zaključiti da metoda elicitanije i način dobivanja pripovjednog uzorka doista utječu na jezičnu izvedbu, naročito na opseg i raznolikost rječnika te mjere rječničkog razvoja (Kelić i sur., 2012), no u tom slučaju potrebno je dublje istražiti kakav je taj utjecaj i kako poboljšati dijagnostiku različitih poremećaja.

1.4. ANALIZA PRIPOVJEDNIH UZORAKA

Nakon prikupljanja pripovjednog uzorka potrebno je provesti njegovu detaljnu analizu na više razina, što ovisi o potrebama i područjima rada pojedinih struka. U području logopedije pripovjedni se uzorak analizira na dvjema razinama: na razini makrostrukture i na razini mikrostrukture. Na taj način dobivaju se podaci o složenosti analiziranog pripovjednog uzorka

(Simmons, 2019), odnosno o jezičnim strukturama koje dijete koristi (mikrostruktura) i različitim znanjima (jezičnim, konceptualnim) koje dijete posjeduje (makrostruktura). Stoga je nužno u analizu pripovjednih uzoraka u području logopedije uključiti obje razine kako bi se dobila detaljna i cjelokupna slika djetetovih pripovjednih sposobnosti.

1.4.1. MIKROSTRUKTURA

Analiza pripovjednog uzorka na razini mikrostrukture uključuje široki raspon jezičnih elemenata koji tvore kohezivnu priču poput duljine priče, korištenog rječnika, obilježja morfosintakse, veznih sredstava, diskursa te prebacivanja kodova i međujezičnog transfera u uvjetima dvojezičnosti. Elementi unutar mikrostrukture proizlaze iz jezika kojeg dijete koristi pa se stoga mikrostruktura razlikuje među jezicima, čak i onim tipološki sličnima (Gagarina i sur., 2012). Isto tako, jezični elementi unutar razine mikrostrukture grupirani su u dvije relativno neovisne domene, a to su produktivnost i sintaktička složenost. Produktivnost uključuje mjere poput ukupnog broja iskaza, ukupnog broja komunikacijskih jedinica, ukupnog broja riječi i slično, dok sintaktička složenost uključuje mjere poput prosječne duljine iskaza, prosječne duljine komunikacijske jedinice, sintaktičke gustoće i slično (Aksu-Koç i Aktan-Erciyas, 2018).

1.4.2. MAKROSTRUKTURA

Analiza pripovjednog uzorka na razini makrostrukture uključuje elemente važne za postizanje koherentne priče, a to su strukturalni dijelovi priče (poput likova, događaja i slično) i njena strukturalna složenost. Navedeni elementi odnose se na nadrečeničnu razinu i smatraju se relativno neovisnima o jeziku (Gagarina i sur., 2012), ali ovisni o djetetovoj kulturi (Melzi i sur., 2013).

Za samu analizu razvijeni su mnogu modeli, no u današnje vrijeme ona se najčešće provodi prema modelu *gramatike priče* (Stein i Glenn, 1979) prema kojemu se priče sastoje od situacije i jedne ili više epizoda. Situacija je obično početni dio priče i ona sadrži opis likova i konteksta događaja koji slijedi (iako se može pojaviti i u drugim dijelovima priče, u uvjetima uvođenja novog lika ili konteksta). Nakon situacije slijede epizode koje se sastoje od početnog (unutarnjeg i/ili vanjskog) događaja, unutarnjeg odgovora (cilj, spoznaja, plan) na početni

dogadaj, pokušaja, posljedice i reakcije. Epizode unutar priče nisu odvojene cjeline, nego su međusobno povezane na temelju uzastopnosti, istovremenosti ili uzročnosti (Stein i Glenn, 1979). Prema tome, model *gramatike priče* primjenjivan u analizi makrostrukture daje uvid u djetetova znanja i sposobnosti oblikovanja i iznošenja potrebnih informacija kako bi se formirala dobra i informativna priča.

1.5. TEME DJEČJIH PRIPOVJEDNIH DISKURSA

Jedan od važnijih aspekata dječjih priča i analize priča na razini makrostrukture jesu teme tih priča, odnosno što dijete svojom pričom nastoji prenijeti sugovorniku. Tema pojedine priče istovremeno i ograničava i usmjerava dijete u prisjećanju određenog događaja koji se nastoji opisati, formiranju ideje, uporabi primjerenog rječnika, jezičnim sredstvima i strukturi priče općenito. S druge strane, i sama tema priče može biti istovremeno i ograničena i usmjerena vrstom priče, pragmatičkim pravilima koja definiraju prikladnost situaciji i/ili sugovorniku, kulturom i djetetovim iskustvima, sposobnostima i općim znanjima. Sve navedeno dijete će postupno prepoznati kroz sve veću izloženost pričama i sve učestaliju samostalnu produkciju. Također, teme priča svojevrsni su odraz raznih djetetovih iskustava (životnih, jezičnih, emocionalnih, socijalnih, kulturnih, obrazovnih), misli, stavova, vjerovanja i unutarnjih stanja. Prema tome, teme priča nije potrebno ograničiti samo na njihovo definiranje, nego je potrebno sagledati širu sliku i opisati utjecaje brojnih čimbenika.

Razvoj sposobnosti pripovijedanja na određenu temu započinje u ranoj dječjoj dobi, u vrijeme kada djetetova okolina ima značajno veću ulogu u pripovijedanju. Tada se putem rane interakcije oslanjanje na vizualni kontekst u pripovijedanju postupno zamjenjuje tematskim okvirom gdje djetetova okolina daje konkretni tematski okvir (na primjer postavljanjem pitanja „Jesi li išao u zoološki vrt?“) te potiče dijete da iznese što više informacija unutar tog tematskog okvira (Eisenberg, 1985) i tako razradi temu. Roditelji koji daju puno informacija u pripovijedanju i potiču dijete na aktivno sudjelovanje, osigurat će istom djetetu tematski okvir s postavljenim smjernicama o mjestu i vremenu (na primjer „Sjećaš li se stare kuće u kojoj ste crtali po zidu?“) čime djetetu ističu važnost davanja kontekstualnih informacija na početku priče što dijete prepoznaje i onda i samo primjenjuje (Sparks, 2008).

Važnost okoline, naročito djetetovih roditelja, na pružanje i razradu tematskog okvira proučavali su Cristofaro i Tamis-LeMonda (2008) u svom istraživanju koje je uključivalo 37

majki i 37 očeva djece u starosti od 4;05 do 5;01 godina. Ispitanici su bili doseljenici u SAD-a iz španjolskih govornih područja Srednje Amerike. U sklopu istraživanja snimale su se interakcije između pojedinog roditelja i djeteta, a one su uključivale pripovijedanje o prošlim događajima. Pregledom snimki i transkripata utvrđeno je da je u većini slučajeva temu pripovijedanja odabrao roditelj čime je dao djetetu model tema o kojima je važno pripovijedati. Teme su bile grupirane u tri kategorije (obitelj, spolne uloge i obrazovna postignuća) unutar kojih su razrađene i podteme. U većini transkripata (njih 80%) teme pripovijedanja bile su zajedničke aktivnosti s članovima uže ili šire obitelji s podtemama ugodno provedenog vremena s obitelji (poput rođendanske proslave), izražavanja ljubavi prema članu obitelji, povezanosti s članovima obitelji i kulturom, pomaganja članovima obitelji i primjerenog ponašanja. Druga kategorija tema odnosila se na spolne uloge s podtemama spolno povezanih aktivnosti, spolnih razlika u fizičkom izgledu i očekivanih emocija (koje su u određenim kontekstima prihvatljive i očekivane). Tako se s dječacima pripovijedalo o tjelesnim aktivnostima (poput kampiranja i bavljenja sportom) i hrabrosti, dok se s djevojčicama pripovijedalo o socijalnim aktivnostima (poput čitanja knjige), spolnim razlikama u fizičkom izgledu i strahu. Treća kategorija tema uključivala je obrazovna postignuća s podtemama ponosa zbog uspjeha, užitka pohađanja škole i ulaganja truda s pozitivnim rezultatima. Također, gledale su se i razlike između roditelja koje su utvrđene samo za podtemu spolnih razlika u fizičkom izgledu koje su se pojavljivale samo u interakcijama majka-kćer. Sve navedene teme i podteme (naročito kategorija obitelji) i razlika između roditelja u podtemi spolnih razlika u fizičkom izgledu zapravo odražavaju kulturološke vrijednosti koje obitelj njeguje, a koje roditelji putem pripovijedanja nastoje prenijeti na dijete. Također, kako se veliki broj ranih interakcija odvija putem rutina, dijete postupno prepoznaje da su rutine okarakterizirane određenom temom i sadržajem konverzacije te određenim jezičnim oblicima (Eisenberg, 1985) pa rutine svakako predstavljaju dobar kontekst učenja o pripovijedanju općenito. S vremenom se u rutinama mijenjaju navedena obilježja, a posljedično i razina podrške okoline, a i dijete počinje pripovijedati priču izvan rutina što mu omogućuje da i ono samo definira i pobliže opiše tematski okvir. Naravno, dijete postupno savladava i sposobnosti iniciranja, održavanja, razrade i mijenjanja teme priče i samim time cijela struktura priče postaje kvalitetnija i razumljivija.

1.5.1. ISTRAŽIVANJA TEMA DJEČJIH PRIPOVIJEDNIH DISKURSA

Definiranje konkretnih tema priča koje djeca pripovijedaju predmet je jako malog broja istraživanja pa ne postoji mnogo spoznaja o tom području. U većini tih istraživanja definiranje i opisivanje tema dječjih priča nije bio primarni cilj, nego je ono rađeno u okviru procjene i drugih pripovjednih sposobnosti. U nastavku slijedi prikaz takvih istraživanja.

Ames (1966) provela je istraživanje koje je uključivalo 6 skupina ispitanika podijeljenih prema kriteriju kronološke dobi (2 godine, 3 godine, 3,5 godina, 4 godina, 4,5 godina, 5 godina) od kojih je prikupljeno po dva seta spontano proizvedenih pripovjednih uzoraka. Analiza transkripata pokazala je da je najčešća tema pripovjednih uzoraka svih skupina bila neka vrsta nesreće. Dalje su prema učestalosti slijedile teme prijateljstva, agresivnosti, hrane i različite vrste štete učinjene drugima. Također, uočene su razlike između skupina s obzirom na dob i spol te je autorica istraživanja zaključila da u predškolskoj dobi postoji veći utjecaj dobi i spola djeteta na pripovijedanje nego sam događaj koji se pripovijeda.

Peterson i McCabe (1983) provele su istraživanje koje je uključivalo 96 djece u dobi od 3,5 do 9,5 godina podijeljenih u 6 skupina. Od ispitanika su prikupljeni pripovjedni uzorci na način da je ispitivač iznio nekoliko događaja (poput odlaska liječniku) i upitao ispitanika da li se našao u sličnoj situaciji i može li ju opisati. Analizom transkripata uočeno je da su ispitanici na dani poticaj najčešće pripovijedali o putovanju, kućnom ljubimcu, prometnoj nesreći, odlasku liječniku, nesreći kod kuće i ubodu pčele. Učinjena je i analiza učestalosti tema prema dobnim skupinama. Tako su četverogodišnjaci, petogodišnjaci i sedmogodišnjaci najčešće pripovijedali o putovanju, šestogodišnjaci o odlasku doktoru, osmogodišnjaci o prometnoj nesreći, a devetogodišnjaci o kućnom ljubimcu. Uočeno je i da su ispitanici češće pripovijedali o negativnim iskustvima, a rjeđe o pozitivnima. Uočene su i razlike u duljini pripovjednog uzorka ovisno o temi: primjerice, teme nesreće, hospitalizacije i kućnih ljubimaca potaknule su proizvodnju duljih pripovjednih uzoraka nego teme nesreće kod kuće ili budućeg zanimanja, a razlog u tome je u djetetovim preferencijama tema (dulje priče će biti one s temom o kojoj djeca vole pripovijedati). Autorice istraživanja također su uočile da niti tema priče niti njezina emocionalna komponenta nisu utjecale na kvalitetu pojedine priče.

Cuneo i sur., (2008) proveli su istraživanje koje je uključivalo dvije skupine ispitanika: 17 djece (u dobi od 6 do 9 godina) iz Kostarike podrijetlom iz domorodačkih zajednica i 12 djece (u dobi

od 7 do 8 godina) iz SAD-a podrijetlom iz Dominikanske Republike. Od ispitanika su se prikupljali pripovjedni uzorci na sličan način kao u prethodno opisanom istraživanju autorica Peterson i McCabe (1983). Analizom transkripata utvrđeno je da su najčešće teme priča bile smrt (zmije, stranca ili člana obitelji), ozljede, ugroženost, igra s drugom djecom i škola. Iako se radi o emocionalno teškim temama, ispitanici su više direktno izrazili svoje emocije (poput tuge) nego da su to stvarno pokazali. Autori istraživanja zaključili su da navedene teme i način izražavanja emocija ustvari reflektiraju teška iskustva i životne prilike ispitanika koji dolaze iz obitelji nižeg socioekonomskog statusa te manjak prilika da s nekime podijele svoja iskustva i emocije.

Hudson i Shapiro (1991) provele su istraživanje koje je uključivalo tri skupine ispitanika: 37 djece predškolske dobi, 38 djece polaznika prvog razreda osnovne škole i 34 djece polaznika trećeg razreda osnovne škole. Od ispitanika su se prikupljali pripovjedni uzorci na sličan način kao u prethodno opisanom istraživanju autorica Peterson i McCabe (1983), ali ipak s određenim razlikama. Naime, ispitanicima je tema priče bila direktno izrečena (odlazak liječniku, rođendanska proslava, Noć vještica i putovanje) te su trebali pripovijedati priču o događaju kao dio rutine, događaju iz prošlosti i izmišljenom događaju. Analizom transkripata utvrđeno je da su teme odlaska liječniku, Noć vještica i rođendanska proslava najlakše bili pripovijedani u obliku događaja kao dio rutine, dok je tema putovanja bila najlakše pripovijedana u obliku događaja iz prošlosti. Ti rezultati mogu se objasniti prirodom tih događaja, odnosno razinom njihove ritualiziranosti (najviša za temu odlazak liječniku) ili varijabilnosti (najviša za temu putovanje).

No, Allen i sur. (1994) u svom su istraživanju, koje je uključivalo 36 djece visokih i niskih jezičnih sposobnosti i kronološke dobi od 4 do 8 godina, upozorili na mogući problem pri analizi tema pripovjednih uzoraka elicitiranih minimalnim verbalnim inputom, a to je da ne izazivaju svi minimalni verbalni inputi očekivani učinak. Primjerice, kada je ispitivač opisao nesreću u sanjkanju u kojoj je sudjelovao, djeca su pripovijedala priče o istoj ili sličnoj temi (poput nesreće, snježnih aktivnosti ili odlaska u bolnicu). No, u nekim drugim slučajevima djeca su unatoč danom minimalnom verbalnom inputu i očekivanjima ispitivača odabrala pripovijedati o manje povezanim temama poput ljubimaca, straha, svađe s braćom i sestrama i aktivnostima s roditeljima.

Na temelju metodologije i rezultata prethodno opisanih istraživanja može se zaključiti da djeca u većini slučajeva pozitivno odgovaraju na dani minimalni verbalni input, odnosno krenu pripovijedati priču, a to odražava i njihove pragmatičke sposobnosti. Samim time elicitiranje

pripovjednih uzoraka pomoću minimalnih verbalnih inputa može se valjano koristiti u istraživanjima dječjih pripovjednih sposobnosti. Vezano za same teme priča, može se zaključiti da djeca do dobi od 9 godina najčešće pripovijedaju o događajima koji nisu dio njihove rutine i svakodnevice (putovanje, nesreća, odlazak liječniku), nego se rjeđe pojavljuju. No, u uvjetima manje izloženosti pričama od strane okoline uočava se drugačiji obrazac, da djeca najčešće pripovijedaju upravo o događajima iz svakodnevice što dokazuje da okolinski čimbenici imaju značajan utjecaj na teme dječjih priča. Također, u djece se razlikuje težina pripovijedanja priče ovisno o vrsti priče i obilježjima teme zbog čega i kvaliteta tih priča može biti različita.

Istraživanja na području logopedije i lingvistike o makrostrukturi dječjih priča pripovijedanih na hrvatskom jeziku su malobrojna, a nijedno od njih nije uključivalo provedbu analize tema tih priča. Ishodište ovog rada jest upravo analiza tema pripovjednih uzoraka prikupljenih od djece koja pohađaju od prvog do petog razreda osnovne škole. Analiza tih tema odnosi se na njihovo konkretno definiranje i određivanje težine njihovog iznošenja prema kriteriju potrebe davanja verbalnog poticaja.

2. CILJ I PROBLEMI ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja je odrediti o kojim temama djeca osnovnoškolske dobi pripovijedaju na temelju niza postavljenih pitanja te u kojim slučajevima je potrebno dati verbalne poticaje.

U skladu s postavljenim ciljem, problemska pitanja ovog istraživanja jesu:

- 1) Koje su teme osobnih priča djece osnovnoškolske dobi na temelju postavljenog pitanja?
- 2) Na koja je pitanja, a s obzirom na njihovu emocionalnu označenost, djeci najlakše pripovijedati osobni događaj?

3. METODE ISTRAŽIVANJA

3.1. ISPITANICI

Ispitanici za ovo istraživanje prikupljeni su u sklopu međunarodnog projekta *Tell me a story. Personal event narratives from 10-year-old children around the world* koji provodi Child Language Committee International Association of Communication Sciences (IALP). Za potrebe ovog istraživanja ispitano je 20 ispitanika (10 dječaka i 10 djevojčica) koji su udovoljavali kriterijima urednog razvoja, kronološke dobi od 7;00 do 10;11 godina i poznavanja hrvatskog jezika. Konačni raspon kronološke dobi ispitanika je od 7;03 do 10;11 godina, a prosječna kronološka dob 9,06 godina.

Tijekom prikupljanja ispitanika nastojalo se dobiti što reprezentativniji uzorak i stoga je naglasak bio na prikupljanju govornika različitih idioma iz različitih dijelova Hrvatske. Tako su prikupljeni pripovjedni uzorci ispitanika iz područja Središnje Hrvatske, Istre i Dalmacije.

3.2. ISTRAŽIVAČKI MATERIJAL

Za provedbu ovog istraživanja istraživački materijal uključivao je demografski upitnik i protokol za elicitanje.

Demografski upitnik ispunjavao je roditelj/skrbnik i njime su se prikupljali podaci o ispitaniku, roditelju/skrbniku i obitelji te jeziku/jezicima koji se govori/govore u kućanstvu. Podaci o ispitaniku uključivali su osobne podatke (ime i prezime, dob, spol, datum rođenja i državu rođenja), podatke o školi (razred koji dijete pohađa, razina prihoda lokalne zajednice u kojoj se škola nalazi, službeni jezik/jezici i postignuće djeteta u matematici i hrvatskom jeziku) i anamnestičke podatke (pohađanje logopedске terapije, uključenost u neki oblik podrške zbog teškoća učenja u školi i postojanje gubitka sluha). Podaci o roditelju/skrbniku i obitelji uključivali su definiranje povezanosti s ispitanikom (otac/majka/skrbnik/skrbnica), završeni stupanj obrazovanja obaju roditelja/skrbnika i prosječni prihod kućanstva u odnosu na prosječni prihod u državi. Podaci o jeziku/jezicima koji se govori/govore u kućanstvu uključivali su definiranje jezika koji se govori/govore u kućanstvu i procjenu količine vremena kojeg ispitanik prosječno provede slušajući jezik koji se najčešće govori u kućanstvu.

Protokol za elicitanje razvili su članovi Child Language Committee-a iz IALP-a i njime je definirano koje upute ispitivač treba dati ispitaniku, pitanja koja ispitivač postavlja ispitaniku i kako pružati verbalne poticaje što će biti opisano u nastavku. Istraživanje je provedeno u skladu u skladu sa svim etičkim načelima u radu s djecom (rješenje Etičkog povjerenstva Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta 602-04/19-42/11).

3.3. NAČIN PROVEDBE ISTRAŽIVANJA

Prije početka prikupljanja pripovjednog uzorka ispitivač je svakog ispitanika i njegovog roditelja/skrbnika putem obavijesnog obrasca informirao o cjelokupnom istraživanju (o njegovoj svrsi i cilju, načinu odabira ispitanika, načinu prikupljanja pripovjednog uzorka, povjerljivosti podataka, mogućim rizicima i očekivanoj dobrobiti). Također, istaknuto je kako je sudjelovanje u istraživanju na dobrovoljnoj bazi te da oboje imaju pravo bez ikakvih posljedica odustati od sudjelovanja u istraživanju ili se u bilo kojem trenutku povući iz njega. Ukoliko su i roditelj/skrbnik i ispitanik na temelju dobivenih informacija pristali sudjelovati u istraživanju, oboje su pročitali i potpisali obavijesni pristanak. Roditelj/skrbnik je trebao ispuniti i demografski upitnik te je u slučaju nejasnoća mogao zatražiti dodatno pojašnjenje od ispitivača.

Zatim je slijedilo samo prikupljanje pripovjednog uzorka provedbom protokola za elicitanje. Kako bi ispitaniku situacija bila što manje stresna, ispitivač je prije prikupljanja pripovjednog uzorka inicirao kratki razgovor s ispitanikom o školi, obitelji, prijateljima, hobijima i slično. Nakon toga ispitivač je još jednom objasnio ispitaniku što se od njega zahtijeva te da neka nastoji koristiti idiom kojim se koristi u neformalnim okruženjima poput doma, igrališta i slično. Primjena protokola za elicitanje uključivala je davanje minimalnih verbalnih inputa ispitaniku u obliku šest pitanja (primjerice, „Isprčaj mi priču o tome kada si bio/bila uzbuđen/a ili jako sretan/sretna.“) na koje je ispitanik trebao odgovoriti pripovijedanjem osobne priče. Ukoliko je ispitanik imao teškoća u dosjećanju događaja o kojem bi pripovijedao, ispitivač mu je pružio četvrti set verbalnih poticaja koji je bio predviđen za pojedino pitanje (primjerice, za prethodni primjer pitanja četvrti set verbalnih poticaja jest: „Ostala mi djeca pričaju o nekoj posebnoj proslavi-o obiteljskoj zabavi-a ponekad pričaju o posebnim praznicima ili obiteljskom odmoru na kojem su bili.“). Popis pitanja i četvrtog seta verbalnih poticaja za svako pitanje prikazan je u Tablici 1. Također, u Tablici 1 dane su i kratice za svako pitanje (PIT) i svaki verbalni poticaj iz četvrtog seta (4POT) koje će se koristiti u sljedećim tablicama.

Tablica 1. Popis pitanja i četvrtog seta verbalnih poticaja za svako pitanje

Pitanje (PIT)	Četvrti set verbalnih poticaja (4POT)
PIT1. Ispričaj mi priču o tome kada si bio/bila uzbuđen/a ili jako sretan/sretna.	4POT1. Ostala mi djeca pričaju o nekoj posebnoj proslavi- o obiteljskoj zabavi- a ponekad pričaju o posebnim praznicima ili obiteljskom odmoru na kojem su bili.
PIT2. Ispričaj mi priču o tome kada si bio jako zabrinut/a ili zbunjen/a.	4POT2. Ostala mi djeca pričaju o tome kada su morali napraviti jako težak zadatak za školu, ili mi neki pričaju o preseljenju u drugu kuću.
PIT3. Ispričaj mi priču o tome kada si bio jako uzrujan/a ili jako ljut/a.	4POT3. Ostala mi djeca pričaju priču o prijatelju i prijateljici ili o bratu i sestri. Nekad mi ispričaju priču o nekome u razredu tko ih je jako uzrujao ili naljutio.
PIT4. Ispričaj mi priču o tome kada si bio jako ponosan/ponosna na sebe.	4POT4. Ostala mi djeca pričaju o tome kada su bili ljubazni prema nekome ili o tome kada su se jako trudili oko nečega i osvojili nagradu.
PIT5. Ispričaj mi priču o tome kada si imao problem koji si morao/morala riješiti. Reci mi što se dogodilo i što si morao/morala napraviti kako bi ga riješio/riješila.	4POT5. Ostala mi djeca pričaju o tome kako su pomogli nekome tko je imao problem ili kako su se sami našli u problemu i morali smisliti što učiniti kako bi ga riješili.
PIT6. Ispričaj mi priču o nečemu što ti se dogodilo, a bilo ti je jako važno.	4POT6. Neka mi djeca pričaju o tome kako su nešto osvojili ili o nekom dobrom postignuću u školi.

Ako je ispitanik na pruženi verbalni poticaj iz četvrtog seta odgovorio nekom temom (primjerice, „Da, osvojio sam nagradu!“), ispitivač mu je pružio prvi set verbalnih poticaja („Ispričaj mi priču o tome!“). U slučaju da je ispitanik na pruženi prvi set verbalnih poticaja proizveo samo jednu do dvije rečenice, ispitivač mu je pružio drugi set verbalnih poticaja (primjerice, „Možeš li mi reći malo više?“, „Voljela bih znati nešto više o tvojoj priči.“). Također, u nastojanju da ohrabri ispitanika da nastavi pripovijedati, ispitivač je koristio i treći set neutralnih verbalnih poticaja (primjerice, „Opa!“ , „To je zanimljivo!“ , „A-ha“) te pokazivao

zainteresirano i ohrabrujuće lice. Prema tome, četvrti set poticaja imao je funkciju poticanja ispitanika da započne pripovijedati priču, dok su prvi, drugi i treći set verbalnih poticaja imali funkciju poticanja ispitanika da razradi svoju priču i što više pripovijeda. Sama provedba protokola za elicitanje tonski je snimana te je dobiveni pripovjedni uzorak kasnije transkribiran i kodiran u programu CLAN (MacWhinney, 2000).

3.4. OBRADA PODATAKA

Nakon prikupljanja pripovjednih uzoraka slijedila je njihova analiza kvalitativnim metodama. Pripovjedni uzorci su pročitani i zabilježene su njihove teme za svaki dani minimalni verbalni input te koji verbalni poticaji su dani. Zatim su teme podijeljene u sedam kategorija: Vrtić (VRT), Škola (ŠKO), Obitelj (OBI), Prijatelji (PRI), Važni životni događaji (VŽD), Sport/natjecanja/ manifestacije (SNM) i Ispitanik (ISP). Za potrebe prikaza i analize rezultata u tablicama i grafikonima će se koristiti u zagradama navedene kratice naziva kategorija tema. Također, posebno je zabilježeno ukoliko je ispitanik započeo pripovijedati na neku temu, ali ju nije razradio.

4. REZULTATI I RASPRAVA

4.1. OPIS TEMA

4.1.1. DEFINIRANJE I KATEGORIZIRANJE TEMA

Početni korak u analizi tema priča bio je njihovo definiranje i kategoriziranje. U svrhu lakšeg pregleda i analize konkretne teme su još podijeljene u potkategorije. Rezultati dobiveni definiranjem i kategoriziranjem tema priča prikazani su u Tablici 2.

Tablica 2. Definirane i kategorizirane teme priča

Kategorija tema	Teme (potkategorije tema)			
<i>VRT</i>	Izlet			
<i>ŠKO</i>	Pisanje	Odličan uspjeh	Domaća zadaća	Ispit
	Ponašanje	Ocjene	Učenje	Lektira
	Učitelj/učiteljica	Zadatak	Polazak u školu	
<i>OBI</i>	Smrtni slučaj	Svađa	Loše ponašanje	Čekanje
	Igra	Pomaganje	Posjet	Rođendan člana obitelji
	Ozljeda	Pohvala	Zajedničke aktivnosti	Ocjene člana obitelji
	Novi član obitelji			
<i>PRI</i>	Osobine	Svađa	Druženje	Rođendanska proslava
	Ozljeda	Pomaganje	Prekid prijateljstva	Ponašanje
<i>VŽD</i>	Priredba	Rođendan	Neodlazak na važan događaj	Proglašenje najčitatelja/najčitateljice
	Preseljenje	Vjera	Putovanje	Zabava
	Operacija	Kućni ljubimac		
<i>SNM</i>	Natjecanje	Zabijanje gola/golova na utakmici	Imenovanje kapetanom/kapetanicom ekipe	Gluma
<i>ISP</i>	Aktivnosti	Zabrana	Nedobivanje nečega	Plivanje

	Naučiti nešto	Čitanje	Pomaganje	Kućni ljubimac
	Zdravlje	Ljubav	Zaboravljeno nešto	

Legenda: VRT- Vrtić; ŠKO- Škola; OBI-Obitelj; PRI-Prijatelji; VŽD-Važni životni događaji; SNM-Sport/natjecanja/manifestacije; ISP-Ispitanik

Prema podacima iz Tablice 2 proizlazi da postoji široki raspon tema unutar pojedinih kategorija tema o kojima su ispitanici pripovijedali, a sve one odražavaju njihova životna iskustva i perspektive. Također, većina tema vezana je uz vremenski bliža iskustva što je ispitanicima bilo i lakše prisjetiti se. Teme priča bile su primjerene postavljenom pitanju i one su u većini slučajeva bile dovoljno razrađene. U manjem broju priča (njih 45) teme nisu bile dovoljno razrađene, odnosno ispitanik je samo definirao temu priče. Navedeno je prisutno iz razloga što su ispitanici na postavljeno pitanje ili dani set/setove verbalnih poticaja počeli samo nabrajati događaje, kao što je prikazano u Primjeru 1. Unatoč tome, i ovakav način pripovijedanja uključen je u analizu tema priča.

Primjer 1. Definiranje teme priče bez njezine razrade

*ISP: mhm@.

*ISP: a možeš li mi ispričati priču kad si bio jako ponosan na sebe?

*CHI: da.

*CHI: kad sam prošao prvi razred sa pet, kad dobijem petice, kada znam nešto napamet ili kad naučim (.).

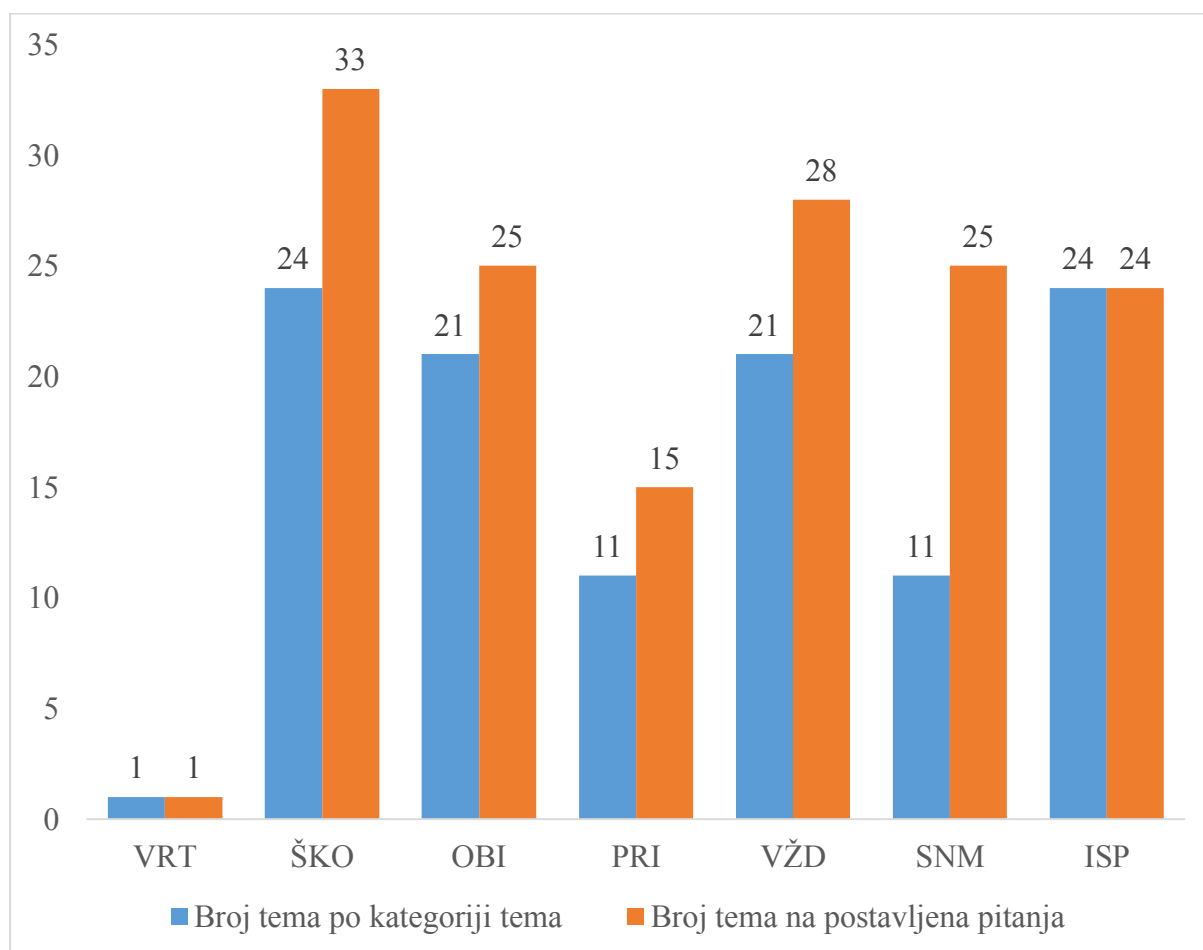
*CHI: kad sam pročit(a)o knjigu.

*CHI: i dobio značku za hrabrost.

Nadalje, potrebno je odrediti o kojim su temama unutar pojedine kategorije ispitanici najčešće pripovijedali. Tako su unutar kategorije Škola ispitanici najčešće pripovijedali o temama ocjena i ispita, unutar kategorije Obitelj o temama lošeg ponašanja i svađa, unutar kategorije Prijatelji o temama druženja, unutar kategorije Važni životni događaji o temama rođendana, unutar kategorije Sport/natjecanja/manifestacije o temama natjecanja te unutar kategorije Ispitanik o temama aktivnosti. Kategorija Vrtić imala je samo jednu temu (izlet) koja je bila tema samo jedne priče.

4.1.2. BROJ TEMA

Definiranjem i kategoriziranjem tema pojedinih priča nastojao se odrediti i broj tema u pojedinoj kategoriji tema, broj tema na postavljena pitanja te ukupan broj tema i priča. Dobiveni rezultati o broju tema u pojedinoj kategoriji tema i broju tema na postavljena pitanja prikazani su u Grafikonu 1.

Grafikon 1. Broj tema priča po kategoriji tema i broj tema priča na postavljena pitanja

Prema podacima iz Grafikona 1 proizlazi da je sveukupno definirano 113 različitih tema te da je najviše tema iz kategorija Škola i Ispitanik (po 24 tema) (42,5%), dok je najmanje tema iz kategorije Vrtić (jedna tema) (0,9%). No, s obzirom na to da su se neke teme ponavljale, potrebno je odrediti koliko puta su se pojedine teme unutar neke kategorije tema u stvarnosti pojavljivale, odnosno koliko priča je u stvarnosti ispričano. Prema tim podacima proizlazi da je sveukupno pripovijedano 151 priča te je najviše priča pripovijedano na teme iz kategorije Škola (33 priča) (21,9%), dok je najmanje priča pripovijedano na teme iz kategorije Vrtić (jedna priča) (0,9%). Također, najveća razlika između broja tema na postavljena pitanja i broja tema po

kategorijama prisutna je u kategoriji Sport/natjecanja/manifestacije što znači da je veći broj priča pripovijedan na manji broj tema. Navedeno se potvrđuje i daljnjom analizom tema gdje je uočeno da je najviše priča (ukupno njih 17) (11,3%) pripovijedano na teme natjecanja (sudjelovanje na natjecanju, uspjeh na natjecanju, ozljeda, obaranje rekorda, osvajanje medalje u sportu). Također, tema uspjeha na natjecanju bila je tema ukupno 8 priča te je ujedno i tema o kojoj su ispitanici najčešće pripovijedali.

4.2. PRIKAZ TEMA PREMA PITANJIMA

4.2.1. RASPODJELA TEMA PREMA PITANJIMA

Za teme priča iz pojedinih kategorija tema potrebno je odrediti i u okviru kojih pitanja su priče na te teme pripovijedane. Pri tome važno je uzeti u obzir da su pitanja različito emocionalno označena zbog čega ograničavaju ispitanike u pripovijedanju na način da ona definiraju moraju li ispitanici pripovijedati o pozitivnim ili o negativnim iskustvima. Tako prvo i četvrto pitanje zahtijevaju od ispitanika da pripovijedaju priče o pozitivnim iskustvima s izraženim emocijama uzbuđenosti, sreće i ponosa. S druge strane, drugo, treće i peto pitanje zahtijevaju od ispitanika da pripovijedaju priče o negativnim iskustvima s izraženim emocijama zabrinutosti, zbunjenosti, uzrujanosti i ljutnje te o negativnim iskustvima postojanja problema. Šesto pitanje zahtijeva od ispitanika da pripovijedaju priče o nečemu njima važnom, odnosno to pitanje formulirano je tako da ne ograničava ispitanike prema pripovijedanju priča samo pozitivnih ili samo negativnih iskustava. Podaci o raspodjeli tema priča prema pitanjima prikazani su u Tablici 3.

Tablica 3. Raspodjela tema priča prema pitanjima

Pitanje Kategorija teme	<i>PIT1</i>	<i>PIT2</i>	<i>PIT3</i>	<i>PIT4</i>	<i>PIT5</i>	<i>PIT6</i>
VRT	-	Izlet	-	-	-	-
ŠKO	Odličan uspjeh	Domaća zadaća	Ponašanje	Pisanje	Ispit	Ocjene

	Polazak u školu	Ispit	Zadatak	Odličan uspjeh	Domaća zadaća	Učitelj/ učiteljica
		Učenje		Ocjene	Ocjene	
		Ocjene		Ispit	Učenje	
		Zadatak			Lektira	
					Zadatak	
OBI	Igra	Čekanje	Svađa	Pohvala	Svađa	Smrtni slučaj
	Posjet	Ozljeda	Loše ponašanje		Pomaganje	Svađa
	Rođendan člana obitelji	Zajedničke aktivnosti				Pomaganje
	Novi član obitelji					Ocjene člana obitelji
						Zajedničke aktivnosti
PRI	Druženje	Ozljeda	Svađa		Osobine	
	Rođendanska proslava		Prekid prijateljstva		Svađa	
	Rođendan		Ponašanje		Pomaganje	
					Rođendanska proslava	
VŽD	Dobivanje nečega	Rođendan		Proglašenje najčitatelja/ najčitateljice	Operacija	Neodlazak na važan događaj
	Rođendan	Preseljenje		Vjera		Preseljenje
	Putovanje	Dobivanje nečega		Dobivanje nečega		Priredba
	Zabava					Dobivanje nečega
	Vjera					
SNM	Natjecanje	Natjecanje		Natjecanje		Natjecanje

				Imenovanje kapetana ekipe		Bavljenje sportom
				Zabijanje gola/golova na utakmici		
				Bavljenje sportom		
				Gluma		
ISP	Aktivnosti	Nerazumijevanje	Aktivnosti	Naučiti nešto	Zdravlje	Nedobivanje nečega
		Kućni ljubimac	Zabrana	Čitanje	Aktivnosti	Čitanje
		Zdravlje	Plivanje		Ljubav	Pomaganje
		Aktivnosti	Kućni ljubimac			Zdravlje
						Zaboravljeno nešto
						Aktivnosti

Legenda: VRT- Vrtić; ŠKO- Škola; OBI-Obitelj; PRI-Prijatelji; VŽD-Važni životni događaji; SNM-Sport/natjecanja/manifestacije; ISP-Ispitanik; PIT1- prvo pitanje; PIT2-drugo pitanje; PIT3-treće pitanje; PIT4-četvrto pitanje; PIT5-peto pitanje; PIT6-šesto pitanje

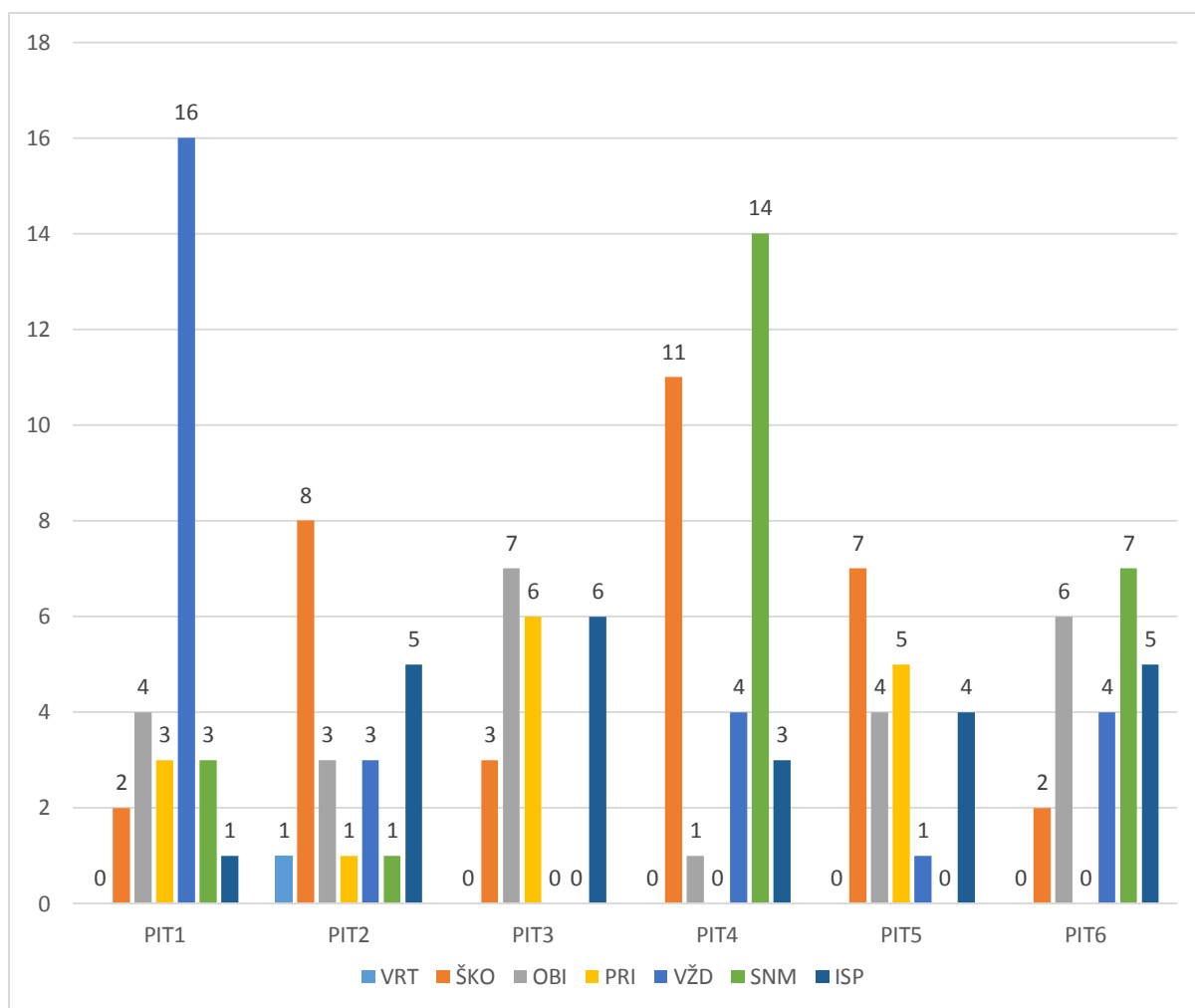
Prema podacima iz Tablice 3 proizlazi da su pojedine teme (i potkategorije tema) bile teme priča pripovijedanih kao odgovor na više pitanja što znači da su ispitanici prepoznali da u okviru neke potkategorije tema i ovisno o trenutno postavljenom pitanju mogu pripovijedati ili o pozitivnom ili o negativnom iskustvu. Navedeno govori o dobrim pragmatičkim sposobnostima ispitanika, odnosno da ispitanici poznaju pravilo primjerenosti priče kontekstu (u ovom slučaju postavljenom pitanju) i primjenjuju ga. Također, utvrđeno je da su ispitanici češće pripovijedali o pozitivnim iskustvima nego o onim negativnim što je u suprotnosti s rezultatima prethodno opisanih istraživanja (Ames, 1966, Peterson i McCabe, 1983, Cuneo i sur., 2008). Nadalje, najviše različitih tema dano je u slučajevima pripovijedanja priča kao odgovor na šesto pitanje (19 tema) (16,8%), a najmanje u slučajevima pripovijedanja priča kao odgovor na treće pitanje (11 tema) (9,7%). Također, unutar nekih kategorija ispitanici nisu pripovijedali priče kao odgovore na pojedina pitanja. Konkretno, unutar kategorije Prijatelji nema tema priča kao odgovori na četvrto i šesto pitanje, unutar kategorije Važni životni događaji nema tema priča kao odgovori na treće pitanje te unutar kategorije Sport/natjecanja/manifestacije nema tema

priča kao odgovori na treće i peto pitanje. Na temelju toga može se zaključiti da ispitanici nisu mogli pronaći temu priče (većinom o negativnim iskustvima) unutar prethodno izdvojenih kategorija tema koja bi odgovarala postavljenom trećem, četvrtom, petom ili šestom pitanju.

Nadalje, potrebno je za svako pitanje odrediti koje su kategorije tema najzastupljenije u njihovim pričama. Tako su u okviru prvog pitanja najzastupljenije teme iz kategorije Važni životni događaji, u okviru drugog pitanja teme iz kategorije Škola, u okviru trećeg pitanja teme iz kategorije Ispitanik, u okviru četvrtog pitanja teme iz kategorije Sport/natjecanja/manifestacije, u okviru petog pitanja teme iz kategorije Škola te u okviru šestog pitanja teme iz kategorije Ispitanik.

4.2.2. BROJ PRIČA PO PITANJIMA

Potrebno je i za pojedina pitanja odrediti broj priča iz pojedine kategorije tema. Podaci o navedenome prikazani su u Grafikonu 2.

Grafikon 2. Broj priča iz pojedine kategorije tema kao odgovori na pojedina pitanja

Prema podacima iz Grafikona 2 proizlazi da je najviše priča ispričano na temu iz kategorije Važni životni događaji kao odgovori na prvo pitanje (16 priča) (10,6%). Konkretno, radi se o temama priredbi (sudjelovanje), dobivanja nečega (poklona), rođendana (poklon, poziv na rođendansku proslavu, rođendan ispitanika, rođendanska proslava), putovanja, zabave (u igraonici), kućnog ljubimca (njegova nabava) i vjere (kićenje jelke, Prva pričest). Također, ukupno gledano, najviše priča ispričano je kao odgovor na četvrto pitanje (33 priča) (21,9%) u čemu dominiraju priče na teme iz kategorije Sport/natjecanja/manifestacije (14 priča) (9,3%), dok je najmanje priča ispričano kao odgovor na peto pitanje (21 priča) (13,9%).

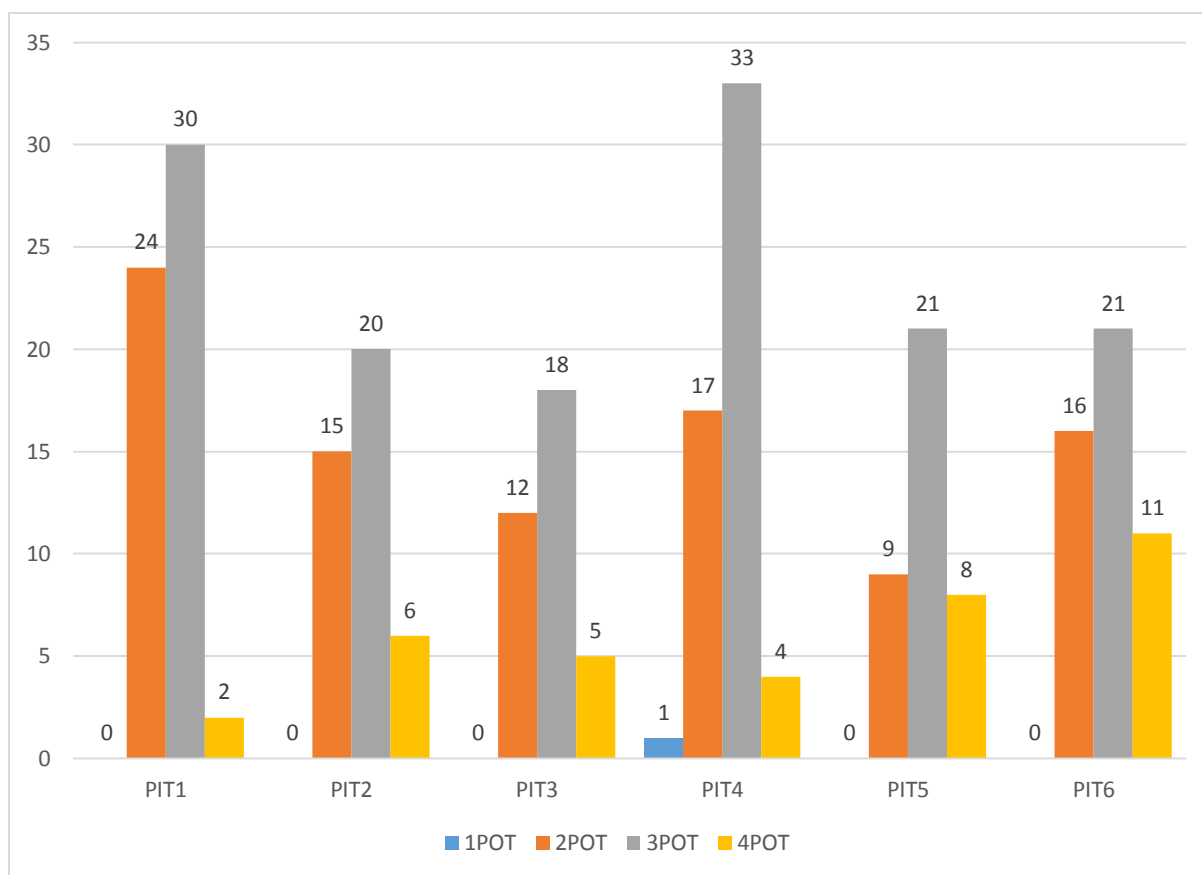
U interpretaciji ovih rezultata potrebno je uzeti u obzir i prethodno objašnjenu emocionalnu označenost pojedinih pitanja. Tako je u okviru prvog i četvrtog pitanja (koja zahtijevaju pripovijedanje o pozitivnim iskustvima) najviše priča ispričano na teme iz kategorije Važni životni događaji, točnije na teme rođendana (dobivanje poklona, rođendan ispitanika, poziv na rođendansku proslavu, rođendanska proslava). S druge strane, u okviru drugog, trećeg i petog

pitanja najviše priča ispričano je na teme iz kategorije Škola, točnije na teme domaće zadaće (neznanje što je domaća zadaća, nedovoljno vremena za pisanje domaće zadaće, rješavanje teške domaće zadaće), ispita (neučenje za ispit, pisanje ispita), ocjena (neželjena ocjena, očekivanje loše ocjene), učenja (učenje gradiva, učenje čitanja, objašnjavanje gradiva drugim učenicima) i zadataka (rješavanje teškog zadataka, pomaganje prijatelju/prijateljici u rješavanju). U okviru šestog pitanja najviše priča ispričano je na teme iz kategorije Sport/natjecanja/manifestacije, točnije na teme natjecanja (uspjeh na natjecanju, osvajanje medalje u sportu, sudjelovanje na natjecanju) i bavljenja sportom (treniranje sporta, odlazak na dva treninga u jednom danu).

4.3. PRUŽANJE SETOVA VERBALNIH POTICAJA

4.3.1. PRUŽANJE SETOVA VERBALNIH POTICAJA PO PITANJIMA

Pripovijedanje priča na temelju postavljenih pitanja je zbog emocionalne označenosti tih pitanja bilo različito zahtjevno za ispitanike što je zahtijevalo od ispitivača da pojedinom ispitaniku pruži različite setove verbalnih poticaja. Učestalost pružanja pojedinih setova verbalnih poticaja za pojedina pitanja prikazana je u Grafikonu 3.

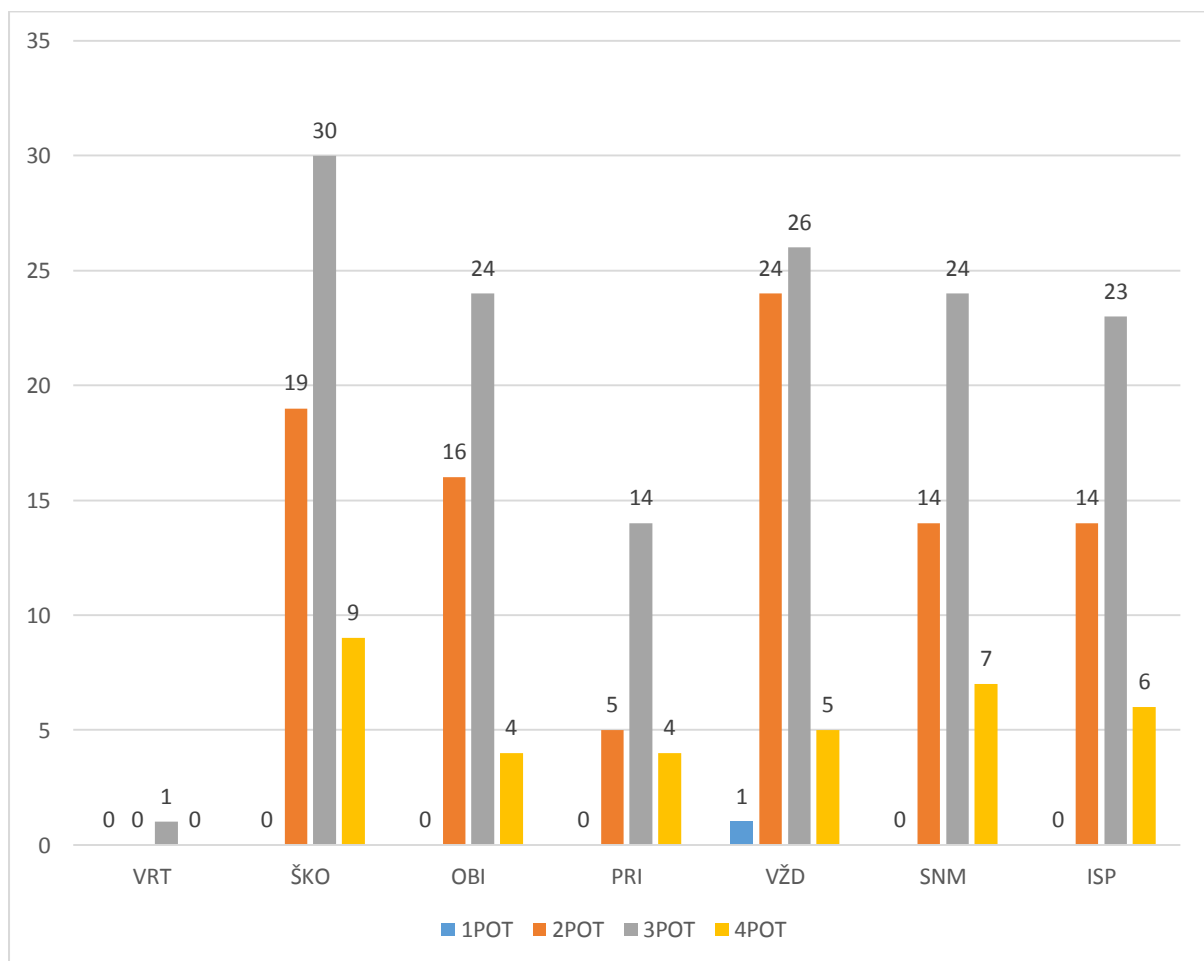
Grafikon 3. Učestalost pružanja pojedinih setova verbalnih poticaja za pojedina pitanja

Prema podacima iz Grafikona 3 proizlazi da je ispitivač pružao ukupno 273 verbalnih poticaja pri čemu je najviše pružao treći set verbalnih poticaja (143 verbalnih poticaja) (52,4%), a najmanje prvi set verbalnih poticaja (jedan verbalni poticaj) (0,4%). No, u ovome slučaju o težini pojedinog pitanja najviše govori učestalost davanja drugog i četvrtog seta verbalnih poticaja. Tako je ispitivač ispitanicima češće pružao drugi set verbalnih poticaja (93 verbalna poticaja) (34,1%), i to najviše u pripovijedanju priče kao odgovor na prvo pitanje (24 verbalna poticaja) (25,8%), a najmanje u pripovijedanju priče kao odgovor na peto pitanje (9 verbalnih poticaja) (9,7%). S druge strane, ispitivač je najviše pružao četvrti set verbalnih poticaja u pripovijedanju priče kao odgovor na šesto pitanje (11 verbalnih poticaja) (30,6%), a najmanje u pripovijedanju priče kao odgovor na prvo pitanje (2 verbalna poticaja) (5,6%). Također, u jednom slučaju nakon postavljenog drugog pitanja ispitivač je ispitaniku pružio drugi, treći i četvrti set verbalnih poticaja, no ispitanik ipak nije pripovijedao priču. Ukupno gledano, ispitivač je najviše verbalnih poticaja pružio pri pripovijedanju priča kao odgovor na prvo i četvrto pitanje (odnosno na oba pitanja koja zahtijevaju pripovijedanje priča o pozitivnim iskustvima) (po 55 verbalnih poticaja) (40,3%), a najmanje pri pripovijedanju priča kao odgovor na treće pitanje (35 verbalnih poticaja) (12,8%). Kao što je već spomenuto, šesto

pitanje ne ograničava ispitanika u pripovijedanju samo pozitivnih ili samo negativnih iskustava. Od ukupno 24 priča pripovijedanih kao odgovor na ovo pitanje njih 20 (83,3%) odnosilo se na pozitivna iskustva za koje je ispitivač od ukupno 49 verbalnih poticaja pružio njih 43 (87,8%). Na temelju iznesenih podataka može se zaključiti da iako su ispitanici ispričali više priča o pozitivnim iskustvima, njihovo pripovijedanje je ispitanicima ipak bilo teže nego pripovijedanje priča o negativnim iskustvima. Prema tome, ispitanicima je najlakše bilo pripovijedati priču na pitanja koja zahtijevaju pripovijedanje priča o negativnim iskustvima (drugo, treće i četvrto pitanje), dok im je najteže bilo pripovijedati priču na pitanja koja zahtijevaju pripovijedanje priča o pozitivnim iskustvima (prvo i četvrto pitanje).

4.3.2. PRUŽANJE SETOVA VERBALNIH POTICAJA PO KATEGORIJAMA TEMA

Također, potrebno je analizirati i kakva je učestalost pružanja setova verbalnih poticaja po kategorijama tema. Navedeno je prikazano u Grafikonu 4.

Grafikon 4. Učestalost pružanja setova verbalnih poticaja po kategorijama tema

Prema podacima iz Grafikona 4 proizlazi da je najviše verbalnih poticaja pruženo na pripovijedanje priča na teme iz kategorije Škola (58 verbalnih poticaja) (21,5%), a najmanje na pripovijedanje priča na teme iz kategorija Vrtić (jedan verbalni poticaj) (0,4%) i Prijatelji (23 verbalna poticaja) (8,5%). No, i u ovome slučaju o težini pripovijedanja govori učestalost davanja drugog i četvrtog seta verbalnih poticaja. Tako je ispitivač ispitanicima najviše pružao drugi set verbalnih poticaja u pripovijedanju priča na teme iz kategorije Važni životni događaji (24 verbalna poticaja) (26,1%), a najmanje u pripovijedanju priča na teme iz kategorije Prijatelji (5 verbalnih poticaja) (5,4%). S druge strane, ispitivač je ispitanicima najviše pružao četvrti set verbalnih poticaja u pripovijedanju priča na teme iz kategorije Škola (9 verbalnih poticaja) (25,7%), a najmanje u pripovijedanju priča na teme iz kategorija Obitelj i Prijatelji (po 4 verbalna poticaja) (22,9%). Ukupno gledano, ispitivač je najviše poticaja iz drugog i četvrtog seta verbalnih poticaja pružao u pripovijedanju priča na teme iz kategorije Važni životni događaji (ukupno 29 verbalnih poticaja iz drugog i četvrtog seta) (22,8%), a najmanje u pripovijedanju priča na teme iz kategorije Prijatelji (ukupno 9 verbalnih poticaja iz drugog i četvrtog seta) (7,1%). Na temelju navedenih podataka može se zaključiti da je ispitanicima najteže bilo pripovijedati priče na teme iz kategorije Važni životni događaji, a najlakše na teme iz kategorije Prijatelji.

Također, potrebno je analizirati i učestalost pružanja verbalnih poticaja za kategorije tema po postavljenim pitanjima. Tako je najviše verbalnih poticaja pruženo u pripovijedanju priča kao odgovor na prvo pitanje na teme iz kategorije Važni životni događaji (33 verbalna poticaja) (12,1%), dok je najmanje verbalnih poticaja pruženo u pripovijedanju priče kao odgovor na drugo pitanje na teme iz kategorije Prijatelji (jedan verbalni poticaj) (0,4%). Također, ukupno gledano, ispitivač je najviše verbalnih poticaja iz drugog i četvrtog seta pružao za pripovijedanje priča kao odgovor na prvo pitanje na teme iz kategorije Važni životni događaji (ukupno 17 verbalnih poticaja iz drugog i četvrtog seta) (13,4%) zbog čega se za navedeno može reći da je ono ispitanicima bilo najteže za pripovijedati. S druge strane, drugi i četvrti set verbalnih poticaja nisu pruženi u pripovijedanju priča kao odgovor na drugo pitanje na teme iz kategorije Prijatelji zbog čega se za navedeno može reći da je ono ispitanicima bilo najlakše za pripovijedati.

5. OGRANIČENJA I SMJERNICE ZA DALJNJA ISTRAŽIVANJA

U osmišljenoj metodologiji i provedbi ovog istraživanja postoje određena ograničenja koja su utjecala na dobivene rezultate.

Jedno od značajnijih ograničenja istraživanja odnosi se na ispitanike. Naime, u ovome istraživanju sudjelovalo je samo 20 ispitanika oba spola kronološke dobi od 7;00 do 10;11 godina. Zbog malog broja ispitanika na temelju rezultata dobivenih u ovome istraživanju ne mogu se donositi zaključci na razini sve djece te dobi. Nadalje, tijekom prikupljanja ispitanika naglasak je bio na reprezentativnosti uzorka što je dijelom i ostvareno. Ispitanici su prikupljeni na području Središnje Hrvatske, Istre i Dalmacije, no u istraživanje nisu uključeni ispitanici iz područja Slavonije, Like i Gorskog kotara. Također, iako je od ispitanika traženo da pripovijedaju na svome idiomu (odnosno onako kako govore u neformalnim okolnostima), mali broj njih je to i učinio. Stoga se ne može govoriti o potpuno reprezentativnom uzorku.

Druga ograničenja istraživanja odnose se na osmišljeni protokol za elicitanje, odnosno dana pitanja i četvrti set verbalnih poticaja. Što se pitanja tiče, ona su oblikovana na standardnome jeziku i ispitivač ih je takve i izrekao ispitaniku. Moguće je da je navedeno utjecalo na prethodno spomenuti manjak pripovijedanja na vlastitome idiomu te da se tome moglo doskočiti postavljanjem pitanja oblikovanih na tom idiomu. Vezano pak za četvrti set verbalnih poticaja, on je korišten u slučajevima kada se ispitanici nisu mogli dosjetiti teme o kojoj bi pripovijedali. U tom pogledu četvrti set verbalnih poticaja pomogao je ispitanicima, no istodobno moguće je da je u nekim slučajevima dosta utjecao na teme priča.

Navedena ograničenja ovog istraživanja svakako bi trebalo uzeti u obzir pri osmišljavanju budućih istraživanja sličnih ili istih metodologija. Kako bi dobiveni rezultati bili što pouzdaniji i kako bi se omogućila njihova generalizacija, ta istraživanja trebala bi uključivati veći broj ispitanika koji bi bili prikupljeni iz svih regija Hrvatske. Također, ukoliko bi metodologija uključivala davanje setova verbalnih poticaja, oni bi trebali biti što neutralniji, odnosno da što manje usmjeravaju ispitanika na konkretnu temu. Isto tako, u svrhu još dubljeg razumijevanja tema priča djece osnovnoškolske dobi korisno bi bilo provesti usporedbe prema čimbenicima poput spola, kronološke dobi, jezičnih sposobnosti te socijalnih i obiteljskih prilika.

6. ZAKLJUČAK

Cilj ovog rada jest odrediti o kojim temama djeca osnovnoškolske dobi pripovijedaju na temelju niza postavljenih pitanja te u kojim slučajevima je potrebno dati verbalne poticaje, a sa svrhom boljeg razumijevanja pripovjedne vještine djece urednog razvoja osnovnoškolske dobi.

Uzimajući u obzir dobivene rezultate, može se zaključiti da su ispitanici ovog istraživanja, osnovnoškolska djeca kronološke dobi od 7;00 do 10;11 godina, najčešće pripovijedali o temama iz kategorije Škola, a najrjeđe o temama iz kategorije Vrtić, dok je konkretno tema uspjeha na natjecanju (unutar kategorije Sport/natjecanja/manifestacije) tema o kojoj su ispitanici najčešće pripovijedali. Navedeno ustvari reflektira vremensku komponentu iskustava gdje su ispitanici radije pripovijedali o vremenski bližim iskustvima nego o onim vremenski udaljenijim.

U ovom radu opisana je i raspodjela tema priča prema pitanjima (Tablica 3) kojom je utvrđeno da su se pojedine teme (odnosno potkategorije tema) ponavljale u više pitanja, no da su ispitanici uspješno prepoznali trebaju li u okviru pojedine potkategorije tema i s obzirom na trenutno postavljeno pitanje pripovijedati priču o pozitivnom ili o negativnom iskustvu. Također, pitanja su se razlikovala s obzirom na ukupan broj tema (najviše tema u šestom pitanju, najmanje tema u trećem pitanju) te je bilo i slučajeva gdje ispitanici na neka pitanja nisu pripovijedali priču ni na jednu temu iz pojedinih kategorija tema. Pretpostavka je da se ispitanici u tom trenutku ispitivanja jednostavno nisu mogli prisjetiti teme unutar pojedinih kategorija tema kojom bi se dao dobar odgovor na postavljeno pitanje. Također, s obzirom na postavljena pitanja i njihovu emocionalnu označenost, ispitanici su češće pripovijedali o pozitivnim iskustvima nego o onim negativnima, a navedeno je zapravo u suprotnosti s rezultatima prethodno opisanih istraživanja koje su na istu temu proveli Ames (1966), Peterson i McCabe (1983) i Cuneo i sur. (2008).

Emocionalna označenost pitanja važan je čimbenik koji je u određenoj mjeri ograničavao ispitanike u temama njihovih priča, ali i različito utjecao na težinu pripovijedanja pojedine priče. Težina pripovijedanja u ovom istraživanju promatrana je kroz učestalost pružanja drugog i četvrtog seta verbalnih poticaja koji su najčešće pruženi u pripovijedanju priča kao odgovor na prvo i četvrto pitanje i priča iz kategorije Važni životni događaji, dok su oni najmanje pruženi u pripovijedanju priča kao odgovor na treće pitanje i priča iz kategorije Prijatelji. Upravo je najviše verbalnih poticaja iz drugog i četvrtog seta pruženo u pripovijedanju priča kao odgovor na prvo pitanje u okviru tema iz kategorije Važni životni događaji na temelju čega je zaključeno

da je navedeno ispitanicima bilo najteže za pripovijedati, dok drugi i četvrti set verbalnih poticaja nisu pruženi u pripovijedanju priča kao odgovor na drugo pitanje u okviru tema iz kategorije Prijatelji na temelju čega je zaključeno da je navedeno ispitanicima bilo najlakše za pripovijedati. U konačnici, zaključeno je i da je ispitanicima teže bilo pripovijedati priče o pozitivnim iskustvima nego o onim negativnim, odnosno da je ispitanicima najteže bilo pripovijedati priče kao odgovori na prvo i četvrto pitanje, a najlakše na priče kao odgovori drugo, treće i peto pitanje.

S obzirom na činjenicu da je tematika ovog rada i u Hrvatskoj i u svijetu rijetko istraživana, rezultati ovog istraživanja svakako imaju veliku kliničku i istraživačku vrijednost u okvirima logopedije i lingvistike. Tako ti rezultati mogu biti jedna od komponenti u osmišljavanju i provođenju terapijskih ciljeva, ali i temelj za provođenje daljnjih istraživanja na ovome području.

7. LITERATURA

- Aksu-Koç, A., Aktan-Erciyes, A. (2018). Narrative Discourse: Developmental Perspectives. U: A. Bar-On i D. Ravid (ur.): *Handbook of Communication Disorder: Theoretical, Empirical and Applied Linguistic Perspectives* (str. 329-355). Boston: De Gruyter Mouton.
- Allen, M.S., Kertoy, M.K., Sherblom, J.C., Pettit, J.M. (1994). Children's narrative productions: A comparison of personal event and fictional stories. *Applied Psycholinguistics*, 15, 149-176.
- Ames, L.B. (1966). Children's stories. *Genetic Psychology Monographs*, 73(2), 337-396.
- Botting, N. (2002). Narrative as a tool for the assesment of linguistic and pragmatic impairments. *Child Language Teaching and Therapy*, 18, 1-21.
- Cristofaro, T.N., Tamis-LeMonda, C. (2008). Lessons in Mother-Child and Father-Child Personal Narratives in Latino Families. U: A. McCabe, A.L. Bailey i G. Melzi (ur.): *Spanish-language Narration and Literacy: Culture, Cognition and Emotion* (str. 54-91). New York: Cambridge University Press.
- Cuneo, C.N., McCabe, A., Melzi, G. (2008). Mestizaje: Afro-Caribbean and Indigenous Costa Rican Children's Narratives and Link with Other Traditions. U: A. McCabe, A.L. Bailey i G. Melzi (ur.): *Spanish-language Narration and Literacy: Culture, Cognition and Emotion* (str. 237-270). New York: Cambridge University Press.
- Eisenberg, A.R. (1985). Learning to describe past experiences in conversation. *Discourse Processes*, 8(2), 177-204.
- Gagarina, N., Klop, D., Kunnari, S., Tantele, K., Välimaa, T., Balčiūnienė, I., Bohnacker, U., Walters, J. (2012). MAIN: Multilingual Assessment Instrument for Narratives. *ZAS Papers in Linguistics*, 56, 1-155.
- Gorman, B.K., Fiestas, C.E., Peña, E.D., Reynolds Clark, M. (2011). Creative and Stylistic Devices Employed by Children During a Storybook Narrative Task: A Cross-Cultural Study. *Language, Speech and Hearing Services in Schools*, 42(2), 167-181.
- Gutiérrez-Clellen, V.F. (1998). Syntactic Skills of Spanish-Speaking Children with Low School Achievement. *Language, Speech and Hearing Services in Schools*, 29, 207-215.

- Hudson, J.A., Shapiro, L.R. (1991). From knowing to telling: The development of children's scripts, stories, and personal narratives. U: A. McCabe i C. Peterson (ur.): *Developing narrative structure* (str. 89-136). Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Kao, S.-M. (2015). *Narrative Development of School Children: Studies from Multilingual Families in Taiwan*. Kaohsiung: Springer Singapore.
- Kapantzolou, M., Fergadiotis, G., Restrepo, M.A. (2017). Language Sample Analysis and Elicitation Technique Effects in Bilingual Children With and Without Language Impairment. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 60, 2852-2864.
- Kelić, M., Hržica, G., Kuvač Kraljević, J. (2012). Mjere jezičnog razvoja kao pokazatelji posebnih jezičnih teškoća. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 48(2), 23-40.
- Lee, G.-G., Oh, H.-N., Lee, Y.-J. (2015). A Study of Young Children's Narratives with Respect to the Personal Experience at Home and Shared Experiences in the Kindergarten. *Asia-Pacific Journal of Research in Early Childhood Education*, 9(2), 71-95.
- MacWhinney, B. (2000). *The CHILDES Project: Tools for Analyzing Talk. Third Edition*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Mäkinen, L., Loukusa, S., Nieminen, L., Leinonen, L., Kunnari, S. (2013). The development of narrative productivity, syntactic complexity, referential cohesion and event content in four-to eight-year-old Finnish children. *First Language*, 34(1), 24-42.
- McCabe, A., Bliss, L., Barra, G., Bennett, M. (2008). Comparison of Personal Versus Fictional Narratives of Children With Language Impairment. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 17, 194-206.
- McCabe, A., Rollins, P. R. (1994). Assessment of Preschool Narrative Skills. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 3(1), 45-56.
- Melzi, G., Schick, A., Bostwick, E. (2013). Latino children's narrative competencies over the preschool years. *Actualidades en Psicología*, 27(115), 1-14.
- Mills, M.T., Watkins, R.V., Washington, J.A. (2012). Structural and Dialectal Characteristics of the Fictional and Personal Narratives of School-Age African American Children. *Language, Speech and Hearing Services in Schools*, 44, 211-223.

Oppenheim, D., Nir, A., Warren, S., Emde, R.N. (1997). Emotion Regulation in Mother-Child Narrative Co-Construction: Associations with Children's Narratives and Adaptation. *Developmental Psychology*, 33(2), 284-294.

Peterson, C., McCabe, A. (1983). *Developmental Psycholinguistics: Three ways of looking at a child's narrative*. New York: Plenum

Simmons, E.S. (2019). *Examining Narrative Development in Young Typically Developing Spanish-English Dual Language Learners. (Doktorska disertacija)*. Bowling Green State University, Bowling Green.

Sparks, A. (2008). Latino Mothers and Their Preschool Children Talk About the Past: Implications for Language and Literacy. U: A. McCabe, A.L. Bailey i G. Melzi (ur.): *Spanish-language Narration and Literacy: Culture, Cognition and Emotion* (str. 273-295). New York: Cambridge University Press.

Stein, N.L., Glenn, C.G. (1979). An Analysis of Story Comprehension in Elementary School Children. U: R. O. Freedle (ur.): *New directions in discourse processing: Vol. 2. Advances in discourse processing* (str. 53-120). Norwood, New Jersey: Ablex.

To, K-S.C. , Stokes, S.F., Cheung, H.-T., T'sou, B. (2010). Narrative assessment for Cantonese-speaking children. *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 53(3), 648-669

Uccelli, P., Hemphill, I., Pan, B.A., Snow, C. (2006). Conversing with Toddlers About the Nonpresent: Precursors of Narrative Development in Two Genres. U: L. Balter i C.S. Tamis-LeMonda (ur.): *Child psychology: A handbook of contemporary issues* (str.215-237). Hove: Psychology Press.

Westby, C., Culatta, B. (2016). Telling Tales: Personal Event Narratives and Life Stories. *Language, Speech and Hearing Services in Schools*, 47(4), 260-282.